

Která opatření na ochranu životního prostředí by se podle Čechů měla přijmout?

Výsledky dotazníkového šetření

Iva Zvěřinová, Silvia Petty, Milan Ščasný

Konference Životní prostředí – prostředí pro život, 8. 11. 2024

Cíle a metody výzkumu

Cíle a metody dotazníkového šetření

Cíle:

- zjistit přijatelnost politik a konkrétních opatření na ochranu životního prostředí a přijatelnost výstavby elektráren

Metody

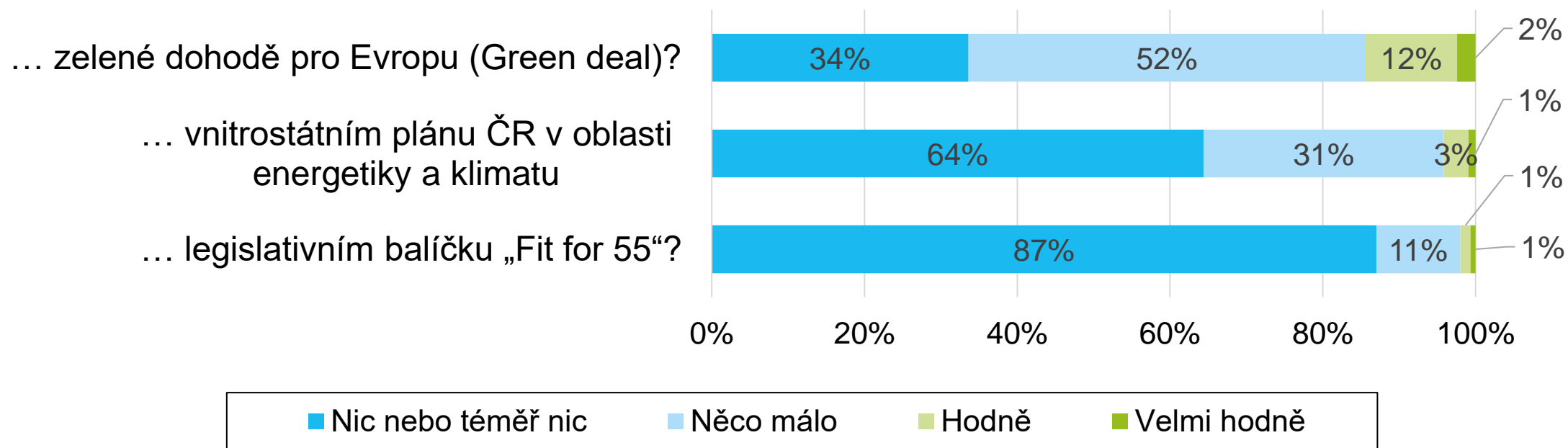
- Velikost vzorku: celkem **2400 dotazníků** z aktivně spravovaného panelu.
- Výběr z dospělé populace obyvatel ČR **ve věku 18-74 let, reprezentativní podle několika sociodemografických charakteristik** (pohlaví, vzdělání, věk, kraj).
- Sběr dat: European National Panels, květen 2024

Přijatelnost Zelené dohody pro Evropu

Povědomí o Zelené dohodě

Kolik si myslíte, že víte o ... *N = 2118*

Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Porovnali jsme, jak respondenti hodnotí Zelenou dohodu

a) když jim poskytneme informace o:

1) oblastech a opatřeních, které by se zavedli (experimentální skupina 1);

2) dopadech na ekonomiku (experimentální skupina 2);

b) když jim informace neposkytneme (kontrolní skupina).

Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Experimentální skupina 1

Zelená dohoda pro Evropu

Co nám přinese?

Čistá energetika

např. opatření na podporu obnovitelných zdrojů energie

Udržitelná mobilita

např. podporu rozvoje železniční a úkor kamionové dopravy

Dekarbonizace průmyslu a oběhové hospodářství

např. podporu rozvoje zeleného vodíku a dalších alternativních paliv

Udržitelné zemědělství

např. omezení chemických hnojiv a pesticidů

Renovace budov

např. podporu zateplení budov

Ochrana biodiverzity a ekosystémů

např. podporu obnovy lesů a zvýšení odolnosti půdy

Nulové znečištění

do roku 2050 snížení znečištění na úroveň, se kterou se příroda vypořádá sama

Nikdo nebude opomenut

např. Fond pro spravedlivou transformaci – individualizovaná podpora ke zmírnění sociálních a ekonomických dopadů ekologické transformace

Zdroj: Evropská komise

Zelená dohoda pro Evropu

- součástí je balíček **Fit for 55**

Příklady opatření:

- ✓ rozšíření evropského systému obchodování s emisními povolenkami, např. zahrnutí letecké a námořní dopravy
- ✓ navýšení podílu obnovitelných zdrojů na výrobě energie na 40 % do roku 2030
- ✓ zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích - zpoplatnění vysokouhlíkových dovozů tak, aby dovozci ze třetích zemí byli zatíženi stejnými poplatky za emise jako výrobci v EU

Fit for
55

Cílem legislativního balíčku opatření **'Fit for 55'** je snížení evropských emisí skleníkových plynů pro **zmírnění dopadů změny klimatu** (např. **migrace, nové nemoci, extrémní výkyvy počasí**)

Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Experimentální skupina 2

Zelená dohoda

Kde na ni vezmeme peníze?

900 - 1100
mld. Kč*

Rozpočet EU

Prodej dluhopisů

Výnosy z prodeje
emisních povolenek

* konkrétní výše financí závisí
na budoucí ceně povolenek

Zdroj: Faktaoklimatu.cz

Zelená dohoda pro Evropu

Jaké budou mít opatření balíčku **Fit for 55** dopady na českou ekonomiku?

může vést k:

- ✓ větší ekonomické aktivitě
- ✓ a celkovému **pozitivnímu efektu na makroekonomické ukazatele** (HDP i zaměstnanost)
- ➔ při využití **výnosů z emisního obchodování na klimatické investice**, hlavně v oblasti **stavebnictví a dopravy**

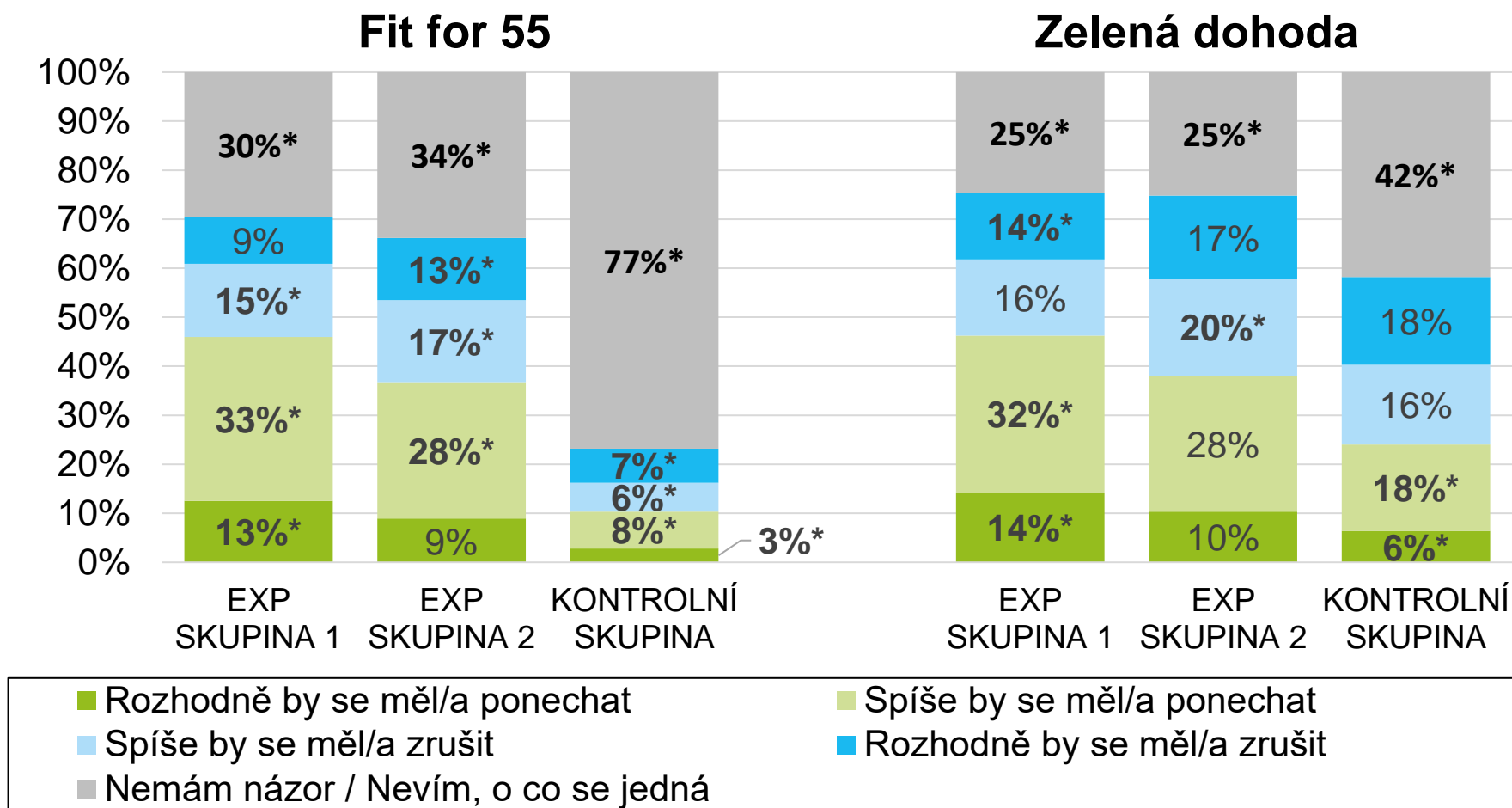
Fit for
55

Cílem legislativního balíčku opatření **'Fit for 55'** je snížení evropských emisí skleníkových plynů pro **zmírnění dopadů změny klimatu** (např. **migrace, nové nemoci, extrémní výkyvy počasí**)

Zdroj: Centrum socio-ekonomického výzkumu dopadů environmentálních politik SEEPIA

Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Názor na budoucnost balíčku „Fit for 55“ a Zelené dohody pro Evropu

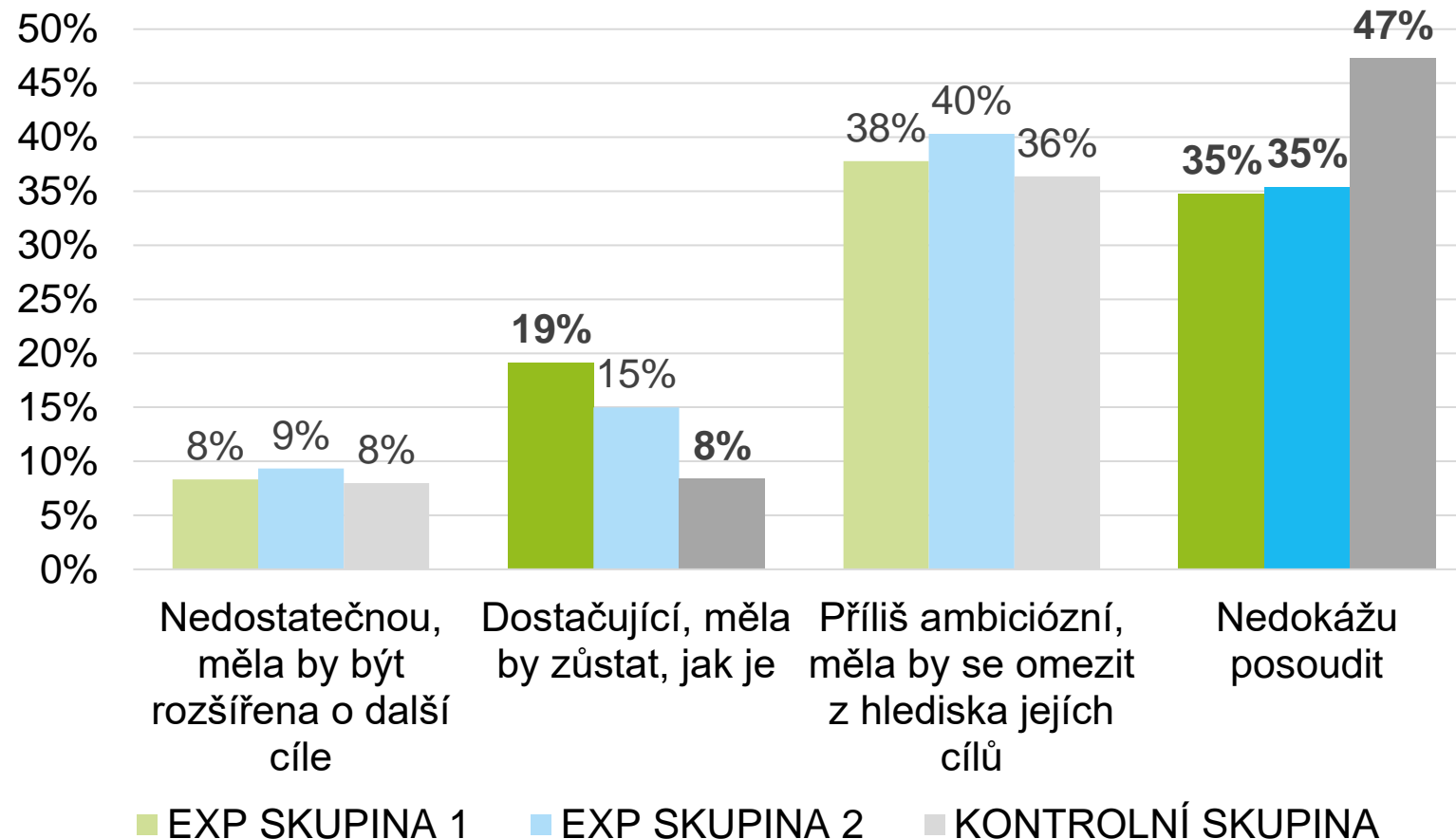

*tučně vyznačená procenta označují kategorie, kde je signifikantní rozdíl mezi naměřenými a očekávanými hodnotami
N = 2118

Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Postoje k Zelené dohodě pro Evropu

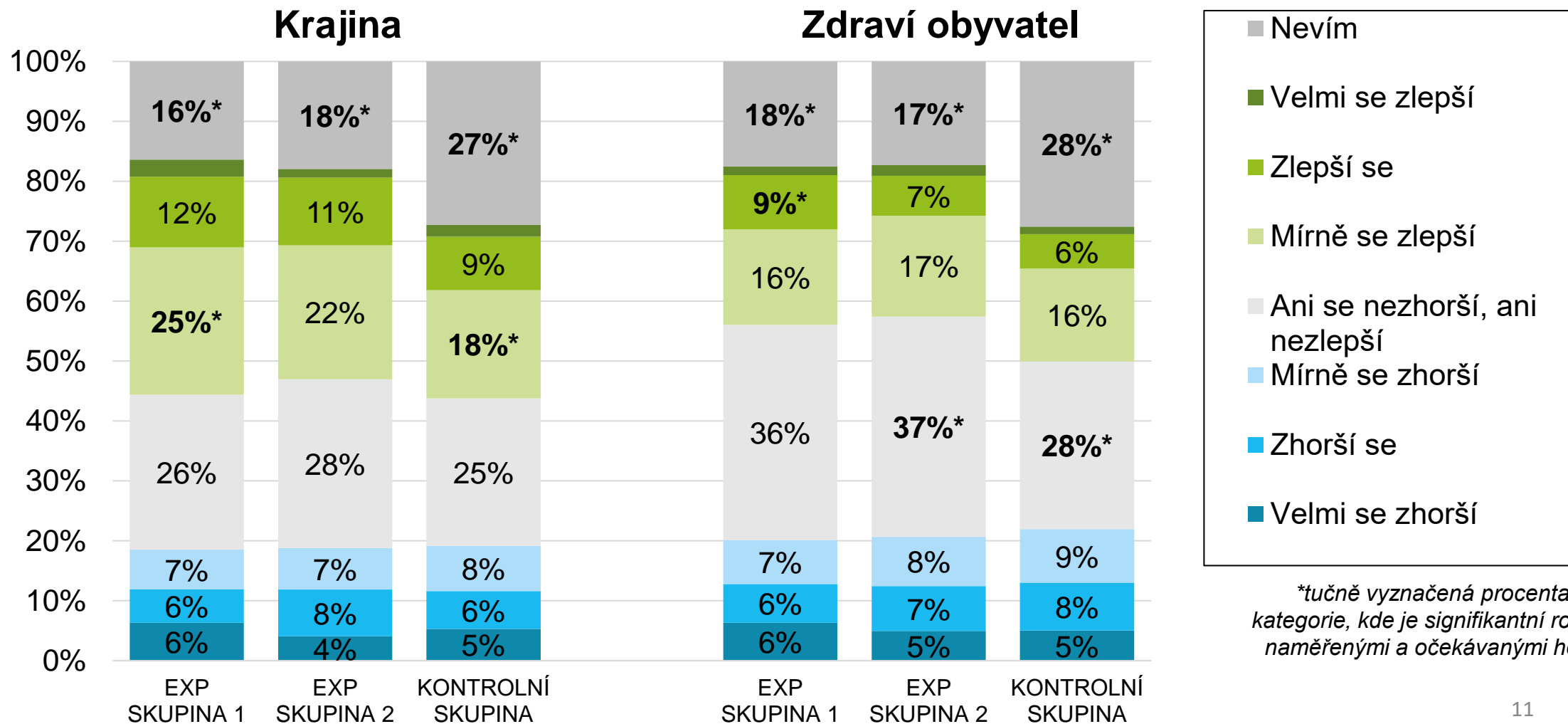
Považujete Zelenou dohodu pro Evropu za nedostatečnou, dostačující, či příliš ambiciózní?

* tmavě zbarvené sloupce označují kategorie, kde je signifikantní rozdíl mezi naměřenými a očekávanými hodnotami
N = 2118

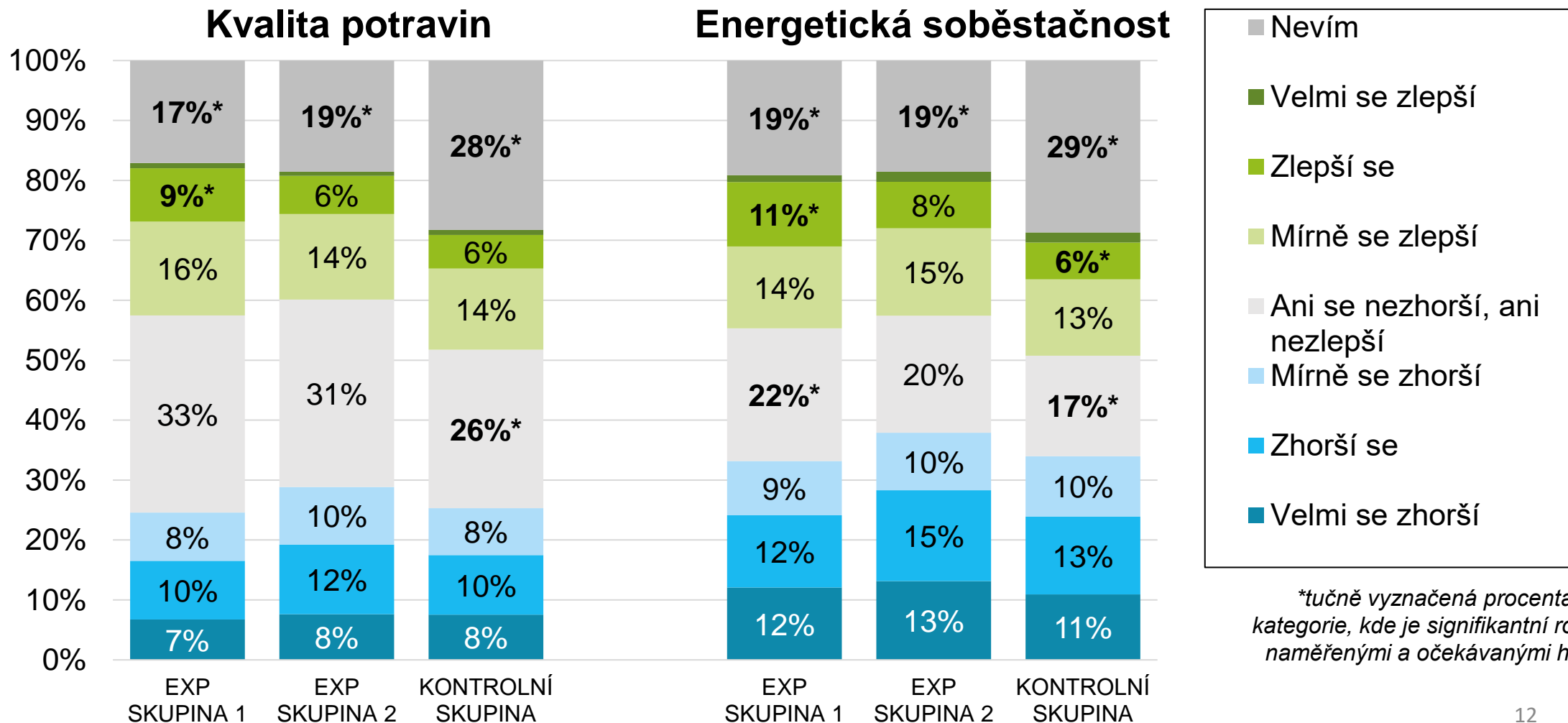
Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Jaké se domníváte, že budou důsledky plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ pro Českou republiku?

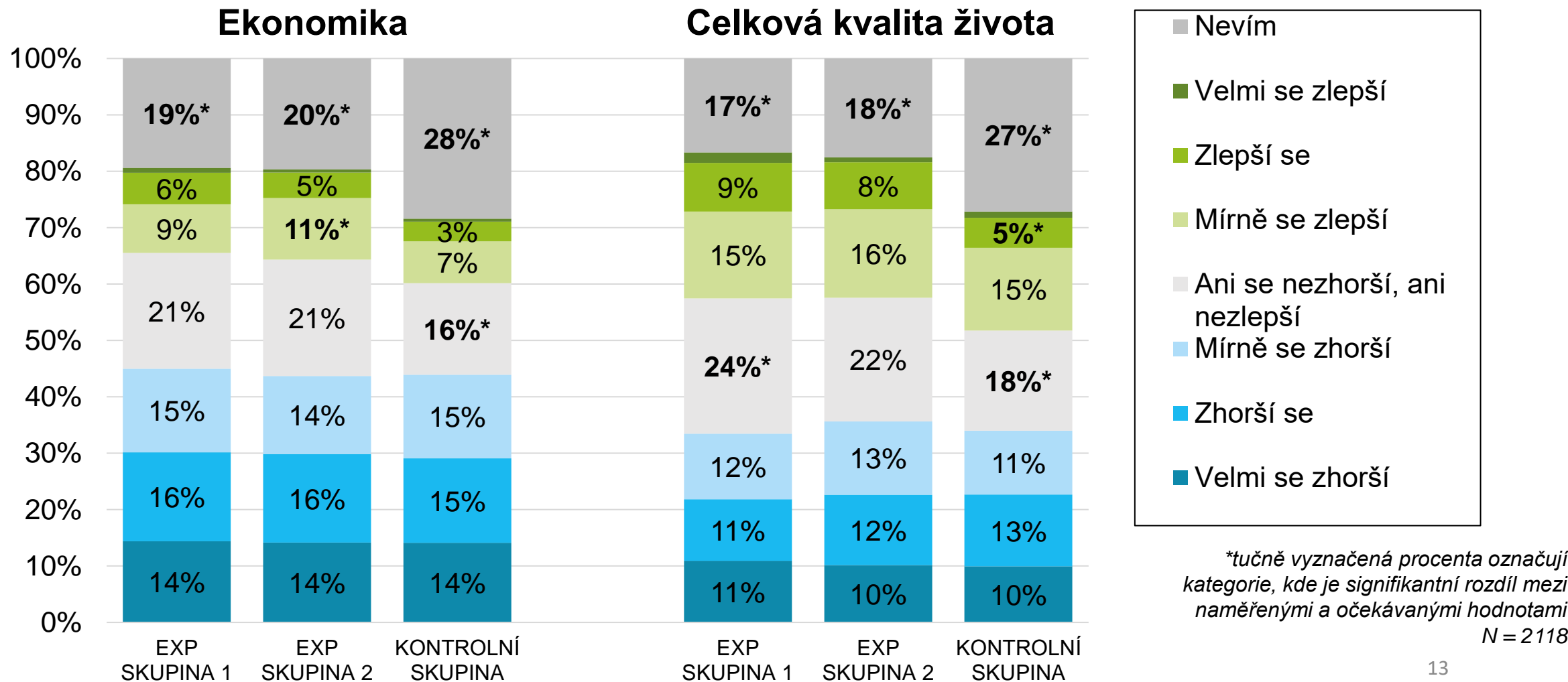
Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Jaké se domníváte, že budou důsledky plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ pro Českou republiku?

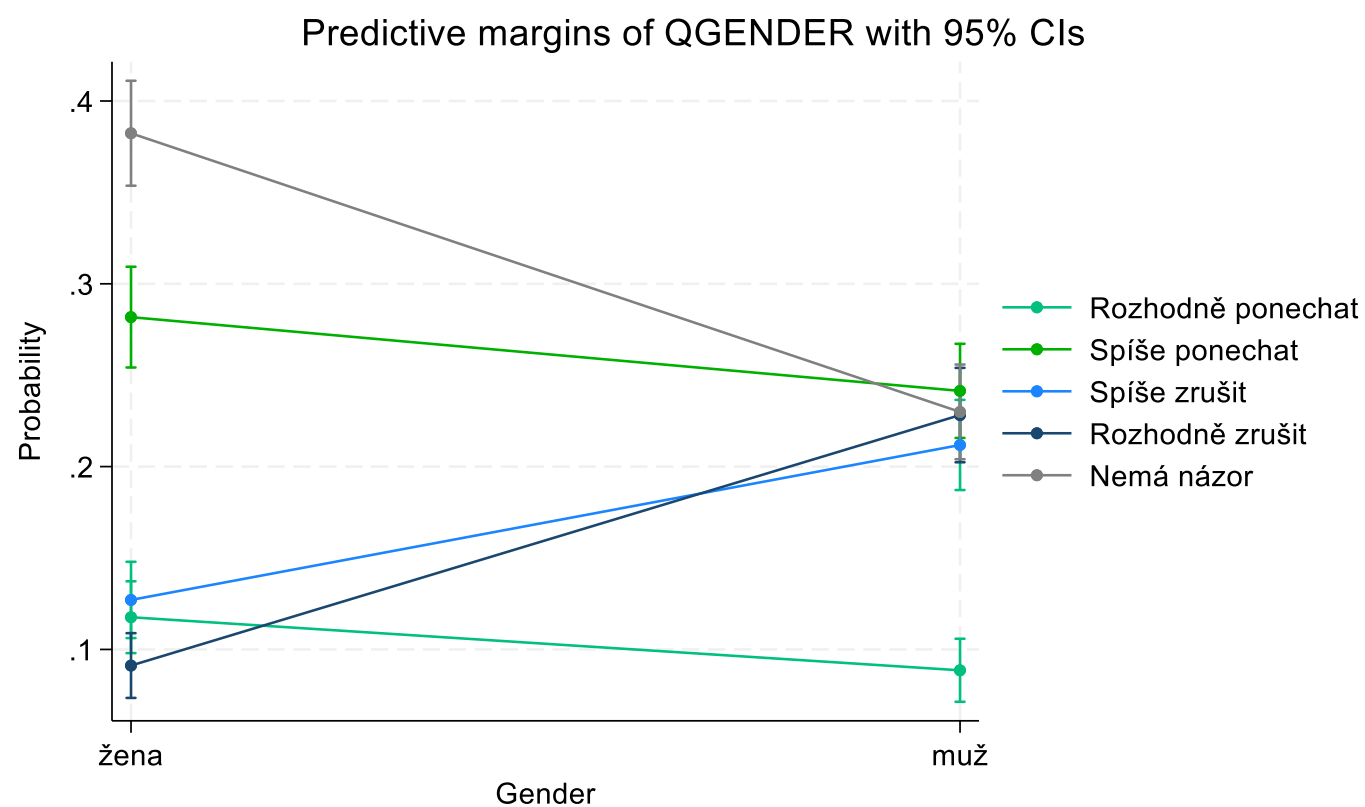
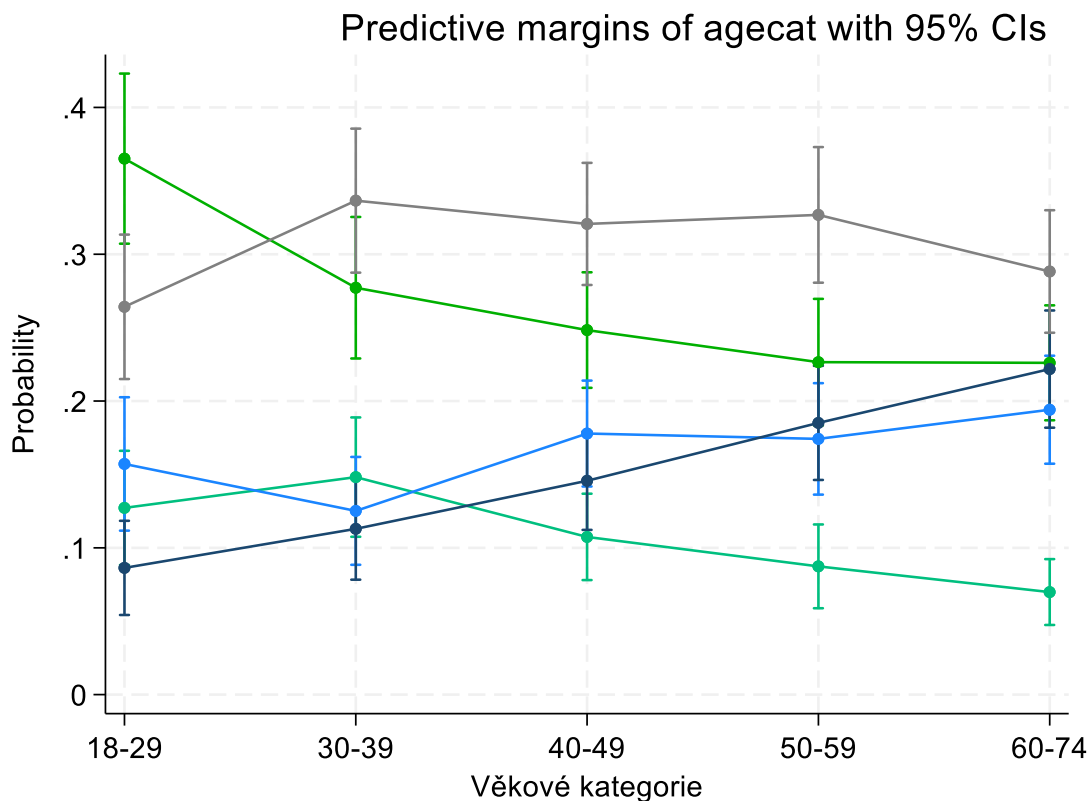
Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Jaké se domníváte, že budou důsledky plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ pro Českou republiku?

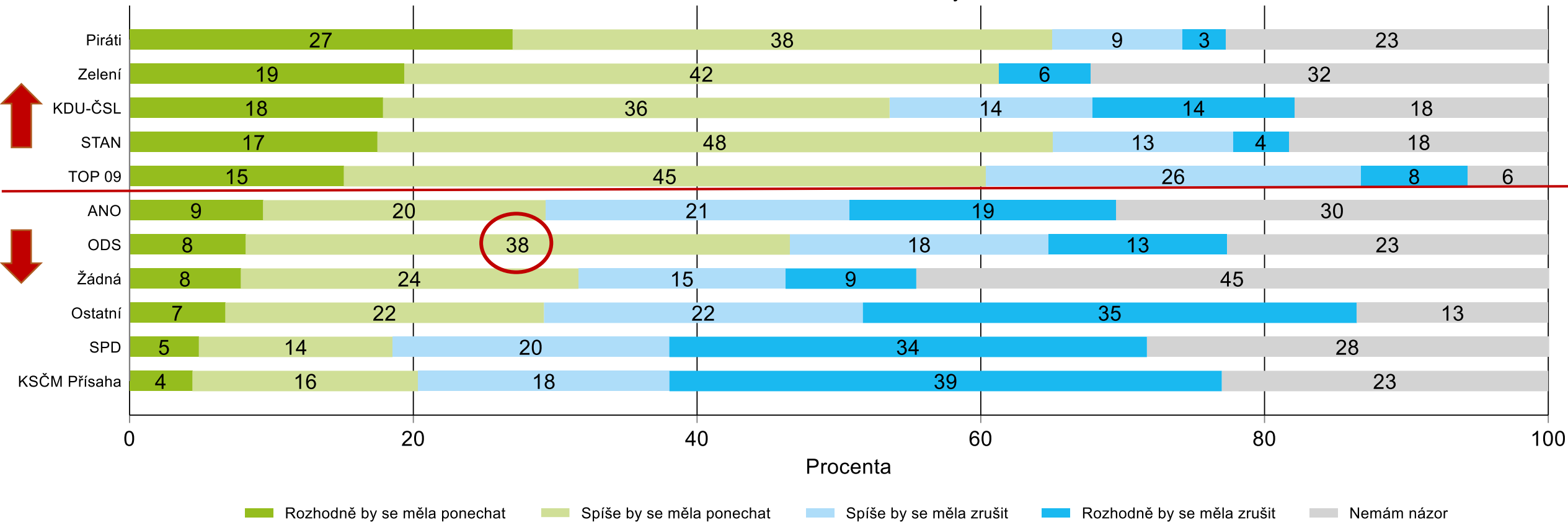
Názor na budoucnost Zelené dohody pro Evropu

- Efekt intervencí zůstává při kontrole pro sociodemografické proměnné
- Negativní vliv: muži, věk
- Rozhodně ponechat: příjem nad 75 000 Kč
- Bez názoru: pravděpodobněji lidé bez maturity (oproti SŠ s maturitou a VŠ)

Názor na budoucnost Zelené dohody pro Evropu

Názor na budoucnost Zelené dohody

Podpora politických opatření

Podpora politických opatření

Oblasti opatření

- Produkce a spotřeba potravin
- Doprava
- Zdroje a spotřeba energie
- Udržitelné finance a oběhové hospodářství
- Předcházení suchu

Každý respondent hodnotil opatření pouze v jedné oblasti. Oblast byla respondentovi náhodně přiřazena.

Výsledky faktorových analýz pro oblasti opatření

- Faktorové analýzy ukázaly, že za podporou jednotlivých opatření jsou společné faktory. Podpora daných opatření v rámci jednoho faktoru spolu souvisí.
- Tabulka na následujících 3 slidech ukazuje výsledky exploračních faktorových analýz s rotací Oblimin s Kaiserovou normalizací.
- Identifikované faktory jsou v tabulce v prvním sloupci a položky, které je sytí, jsou v druhém sloupci.
- Tabulka shrnuje procenta podpory opatření, kdy jsou sečtena procenta odpovědí „spíše podporuje“, „podporuje“ a „rozhodně podporuje“.

Přijatelnost politických opatření – faktory a shrnutí

do 30 %	30 % - 39,99 %
40 % - 69,99 %	70 % a více

- Potraviny

Podpora bio/lokálních potravin, zvýhodnění rostlinné stravy, zvýšení nabídky jídel	Povinná nabídka alespoň jednoho čistě rostlinného jídla ve veřejném stravování – 34 %*
	Dotace na biopotraviny – 35 %*
	Daňové zvýhodnění rostlinné stravy – 53 %*
	Požadavek na zvýšení nabídky jídel s výživově lepšími hodnotami ve školních jídelnách – 67 %*
	Dotace na spotřebu lokálních potravin – 65 %*
Zdanění životnímu prostředí škodlivých potravin a dotace na jedlý hmyz	Zdanění hovězího masa – 9 %*
	Zdanění masných výrobků – 10 %*
	Zdanění potravin podle jejich uhlíkové stopy – 23 %*
	Ukončení dotací na produkci masa – 15 %*
	Zákaz reklamy na potraviny s nejhorším nutri-score – 35 %*
	Dotace na produkci jedlého hmyzu – 10 %*

- Doprava

Podpora veřejné dopravy a cyklostezek	Dotace na dálková vlaková spojení – 68 %*
	Dotace na vlaková spojení v rámci ČR – 71 %*
	Dotace na městskou a příměstskou veřejnou dopravu – 77 %*
	Vybudování sítě vysokorychlostních železničních tratí – 67 %*
	Dotace na cyklostezky a místa na parkování jízdních kol – 65 %*
Podpora elektromobility a sdílení automobilů a ukončení prodeje nových aut	Ukončení prodeje nových aut se spalovacími motory v roce 2040 – 12 %*
	Ukončení prodeje nových aut se spalovacími motory v roce 2035 – 10 %*
	Dotace na elektromobily – 26 %*
	Uplatnění poplatků na nákup aut s vysokou spotřebou – 31 %*
	Podpora systému používání sdílených automobilů – 33 %*

Přijatelnost politických opatření – faktory a shrnutí

do 30 %	30 % - 39,99 %
40 % - 69,99 %	70 % a více

- Energetika

Snižování emisí	Zavedení povinnosti dodavatelů energií podporovat odběratele ke snižování spotřeby neobnovitelné energie – 48 %*
	Zachytávání oxidu uhličitého u průmyslových zařízení a jeho skladování pod zemí – 48 %*
	Zdanění zdrojů energií, které vypouští hodně skleníkových plynů – 38 %*
Podpora jaderné energie	Vybudování 2 nových jaderných bloků – 49 %*
	Vybudování 1 nového jaderného bloku – 52 %*
	Vybudování 4 nových jaderných bloků – 42 %*
	Vybudování trvalého uložení jaderného odpadu v ČR – 37 %*
Úspory energie, podpora OZE	Dotace na zateplení a vytápění (např. Zelená úsporám) – 73 %*
	Dotace na solární panely na střechách – 61 %*
	Dotace na energie z obnovitelných zdrojů jako je energie ze slunce, větru, vody – 66 %*
	Stavba nových budov s nulovými emisemi od roku 2030 – 59 %*
Regulace využívání neobnovitelných zdrojů	Co nejrychlejší upuštění od užívání uhlí pro výrobu elektrické energie a tepla – 42 %*
	Co nejrychlejší upuštění od užívání zemního plynu pro výrobu elektrické energie a tepla – 26 %*
	Ukončení dotací na energii z uhlí – 38 %*

*% spíše podporuje + podporuje + rozhodně podporuje

Přijatelnost politických opatření – faktory a shrnutí

do 30 %	30 % - 39,99 %
40 % - 69,99 %	70 % a více

- Udržitelné finance a oběhové hospodářství

Zavedení oběhového hospodářství	Zavedení práva na opravu – 84 %*
	Zavedení povinné recyklace kritických surovin ze spotřebičů – 76 %*
	Zavedení systému „zaplat' kolik vyhodíš“ – 57 %*
Podpora udržitelného financování a zákaz skládkování	Zákaz financování fosilních projektů pro banky – 25 %*
	Financování ekologických projektů zelenými dluhopisy – 51 %*
	Zákaz skládkování – 42 %*

- Předcházení suchu

Podpora předcházení suchu	Dotace na instalaci zelených střech na veřejných budovách – 65 %*
	Dotace na systémy využití odpadní a dešťové vody – 78 %*
	Dotace na změnu způsobu hospodaření v lesích a na zemědělské půdě tak, aby docházelo k zadržování vody v krajině – 76 %*
Podpora šetrného hospodaření s vodou	Výstavba velkých víceúčelových nádrží, přehrad – 64 %*
	Výstavba vysoce účinných zavlažovacích systémů v zemědělství – 74 %*
	Budování malých vodních nádrží a rybníků – 86 %*
Regulace nešetrného hospodaření s přírodními zdroji a povinnost adaptačních opatření	Zpoplatnění kácení dřevin v zastavěné části obce bez zajištění náhradní výsadby – 60 %*
	Zpoplatnění nadměrné spotřeby vody – 42 %*
	Povinná výsadba stromů na novém stavebním pozemku v obci – 74 %*

*% spíše podporuje + podporuje + rozhodně podporuje

Závěr

- Informovanost o Zelené dohodě a zejména „Fit for 55“ je velmi nízká.
- Pozitivněji hodnotí Zelenou dohodu a „Fit for 55“ lidé, kterým jsou poskytnuty informace o oblastech a opatřeních, které by se zavedly.
- Doporučujeme poskytovat informace o oblastech a opatřeních, nikoliv pouze o finančních zdrojích a dopadech.
- Zlepšení krajiny, kvality budov, zdraví, kvality potravin
- Řada opatření, která se dají v komunikaci spojit se Zelenou dohodou má sama o sobě širokou podporu, zejména:
 - dotace na zateplení a vytápění (73 %) a na solární panely (61 %)
 - dotace na vlakovou (71%), městskou a příměstskou veřejnou dopravu (77 %),
 - dotace na změnu způsobu hospodaření v lesích a na zemědělské půdě tak, aby docházelo k zadržování vody v krajině (76 %)

DĚKUJEME ZA POZORNOST!

Iva Zvěřinová, Ph.D.

E-mail: iva.zverinova@czp.cuni.cz

Univerzita Karlova, Centrum pro otázky životního prostředí

www.czp.cuni.cz

Centrum socio-ekonomického výzkumu dopadů environmentálních politik

www.seepia.cz

T A
Č R

Vytvořeno se státní podporou
Technologické agentury ČR v rámci
Programu Prostředí pro život, projektu
SS04030013 Centrum socio-
ekonomického výzkumu dopadů
environmentálních politik.

SEPIA

Centrum socio-ekonomického výzkumu
dopadů environmentálních politik

UNIVERZITA KARLOVA
Centrum pro otázky životního prostředí

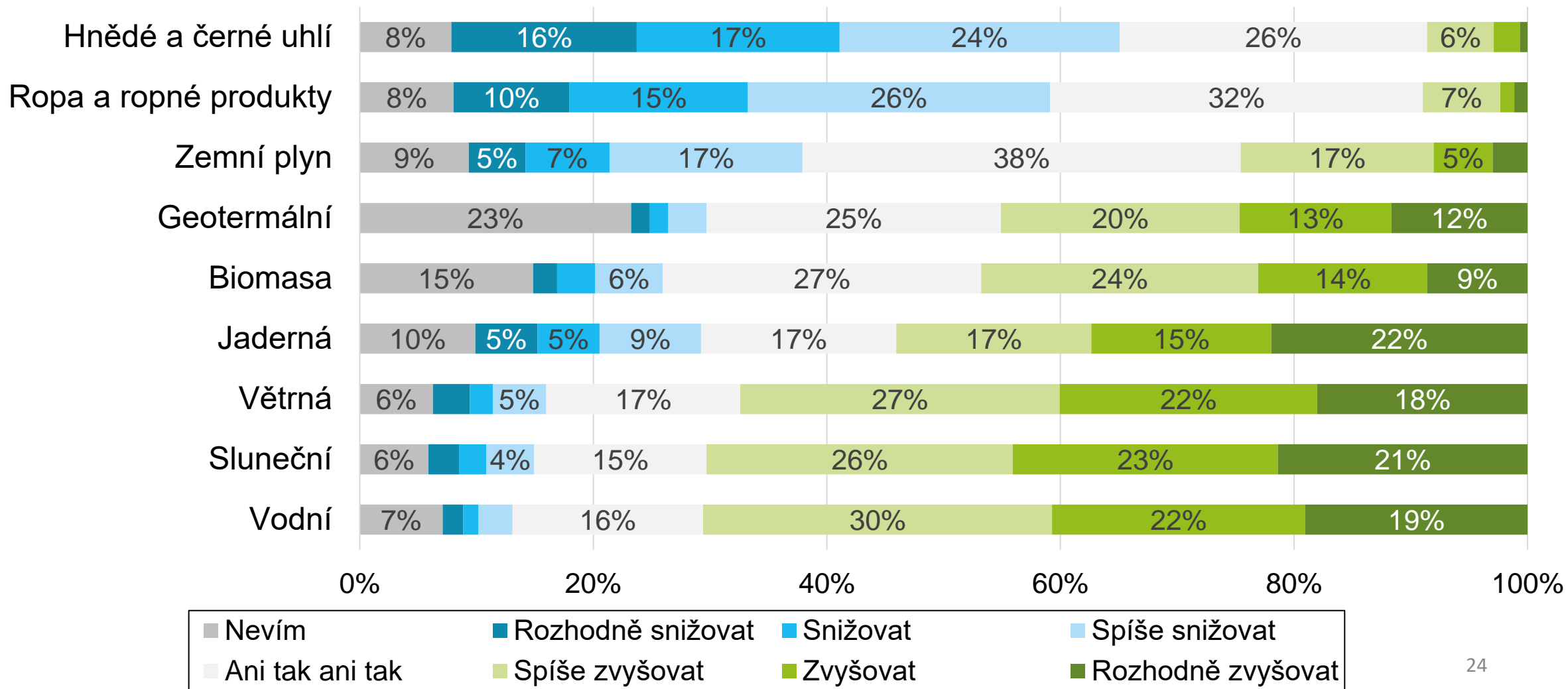

Přijatelnost zdrojů energie

Autor fotografie: [Andreas160578](#), [Pixabay](#)

Přijatelnost zdrojů energie

Měl by se podle Vás snižovat nebo zvyšovat podíl následujících zdrojů energie na celkovém národním energetickém mixu ČR? *N = 1071*

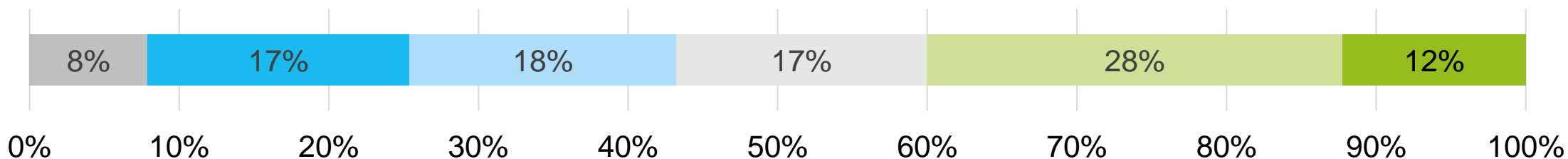
Přijatelnost výstavby větrných a solárních elektráren

Přijatelnost větrné energetiky

Nyní si představte, že by se zvažovala stavba nové větrné elektrárny ve vzdálenosti 500 metrů od posledního domu Vaší obce. V této vzdálenosti dosahuje zvuk okolo 35 - 40 dB, což je zhruba hladina hluku v obývacím pokoji.

Do jaké míry byste souhlasil/a či nesouhlasil/a s výstavbou nové větrné elektrárny? $N = 1406$

■ Nemohu nyní posoudit	■ Rozhodně nesouhlasím	■ Spíše nesouhlasím
■ Ani souhlasím, ani nesouhlasím	■ Spíše souhlasím	■ Rozhodně souhlasím

Přijatelnost větrné energetiky

Do jaké míry byste souhlasil/a či nesouhlasil/a s výstavbou nové větrné elektrárny, kdyby finanční náhrada byla... *N = 1406*

... využita na snížení plateb obyvatelů obce za energie?

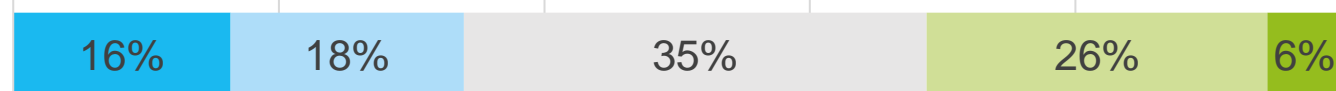
... poskytnuta obci, která ji využije na infrastrukturu (kanalizace, školka, zeleň apod.)?

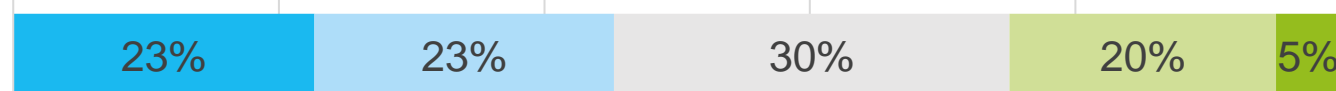
... poskytnuta přímo každému obyvateli s trvalým pobytem v obci?

... poskytnuta obci, která ji využije na zajištění dopravy včetně jízd na objednávku?

... poskytnuta obci bez určení účelu?

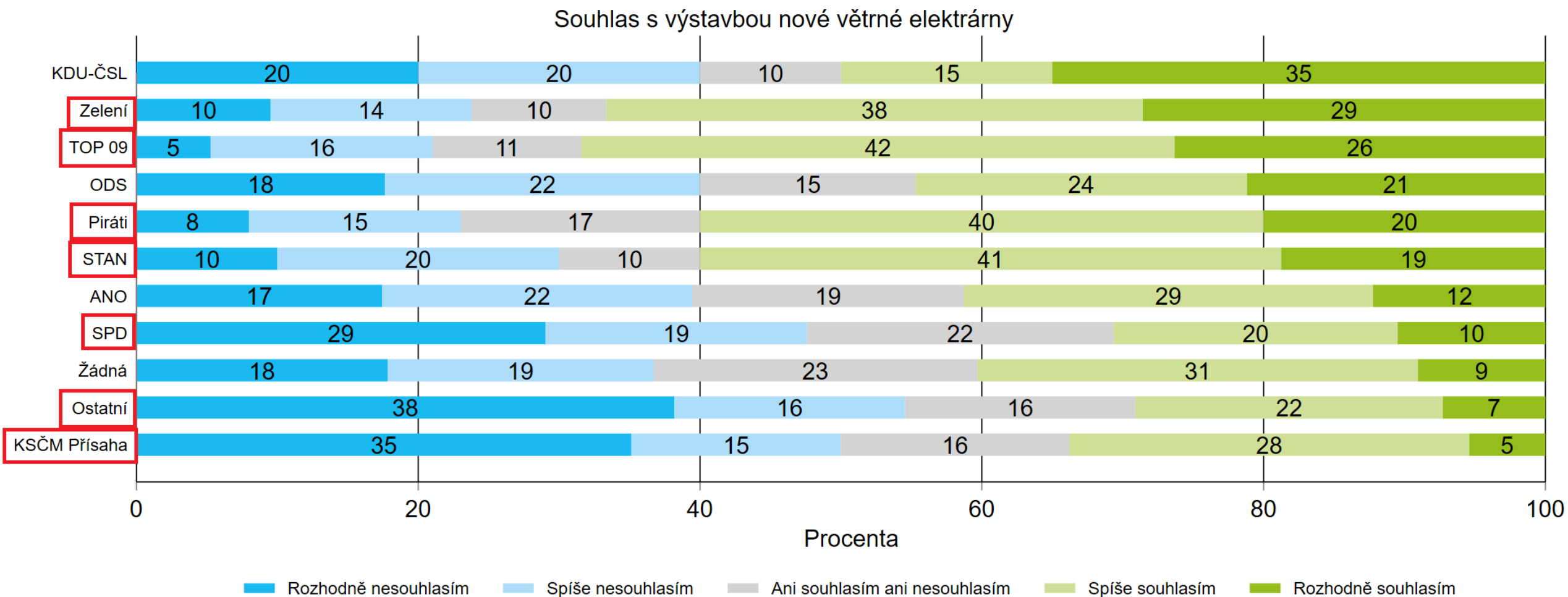

0% 20% 40% 60% 80% 100%

■ Rozhodně nesouhlasím ■ Spíše nesouhlasím ■ Ani souhlasím, ani nesouhlasím ■ Spíše souhlasím ■ Rozhodně souhlasím

Přijatelnost výstavby nové větrné elektrárny dle volby politické strany

Do jaké míry byste souhlasil/a či nesouhlasil/a s výstavbou nové větrné elektrárny? $N = 1311$

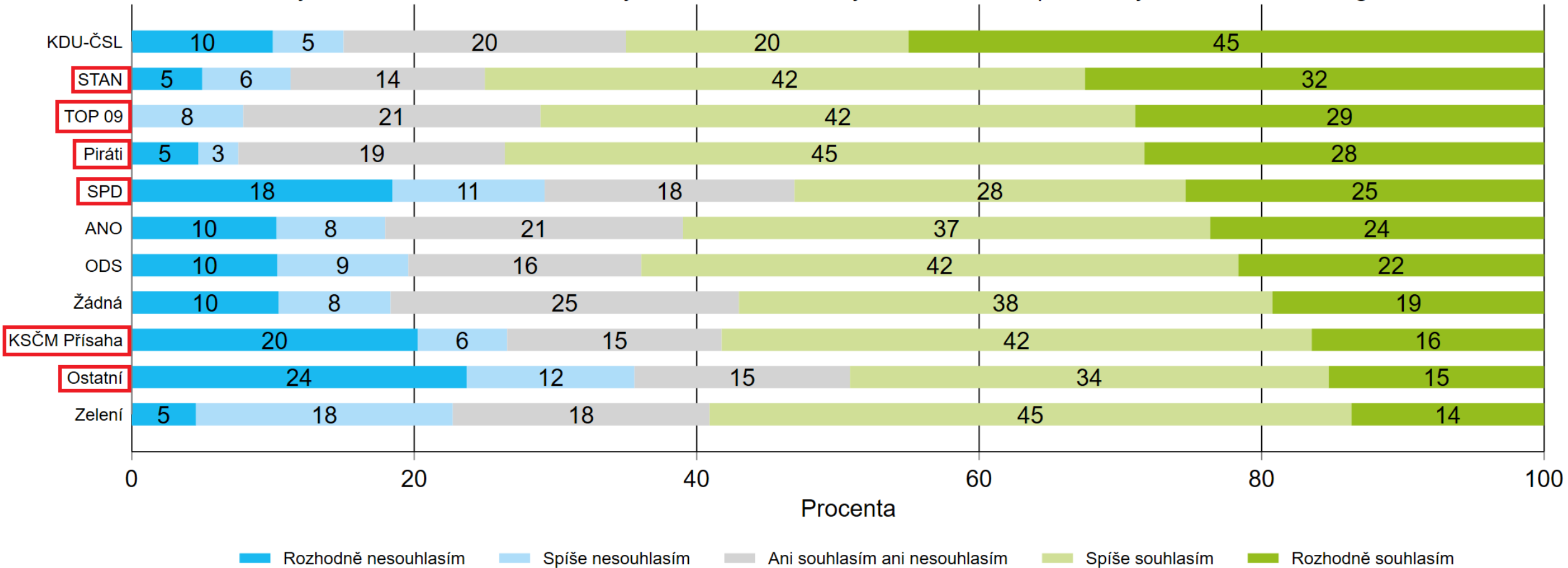

sign. pro $p < 0,05$

Přijatelnost výstavby nové větrné elektrárny dle volby politické strany

Do jaké míry byste souhlasil/a či nesouhlasil/a s výstavbou nové větrné elektrárny, kdyby finanční náhrada byla...? $N = 1424$

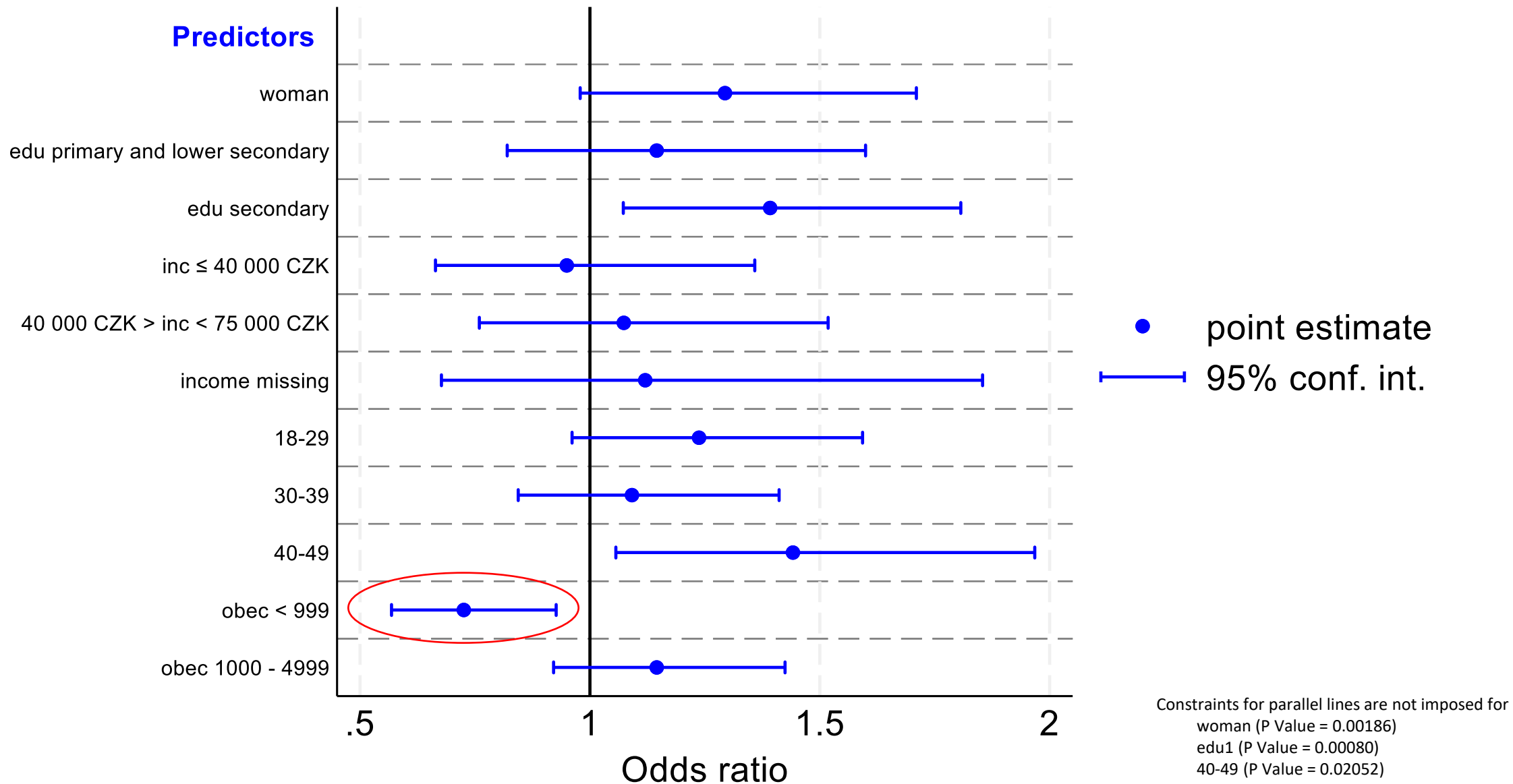
Souhlas s výstavbou nové větrné elektrárny - finanční náhrada využita na snížení plateb obyvatelů obce za energie

sign. pro $p < 0,05$

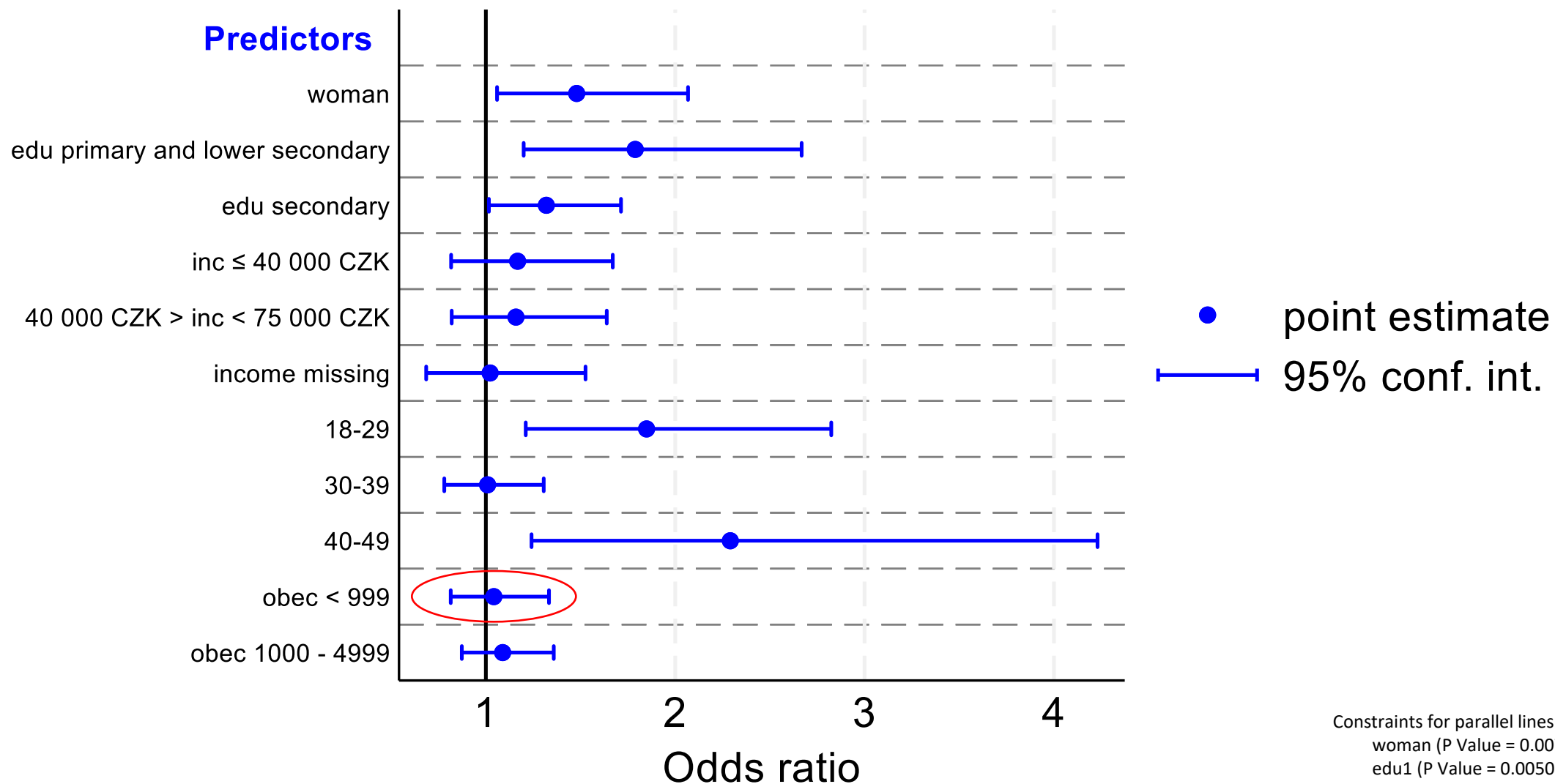
Do jaké míry byste souhlasil/a či nesouhlasil/a s výstavbou nové větrné elektrárny?

Výsledky generalizované ordinální regrese, N = 1424

Do jaké míry byste souhlasil/a či nesouhlasil/a s výstavbou nové větrné elektrárny, kdyby finanční náhrada byla využita na snížení plateb obyvatelů obce za energie?

Výsledky generalizované ordinální regrese, N = 1424

Constraints for parallel lines are not imposed for
woman (P Value = 0.00763)
edu1 (P Value = 0.00508)
18-29 (P Value = 0.02280)
40-49 (P Value = 0.01862)

DĚKUJEME ZA POZORNOST!

Iva Zvěřinová, Ph.D.

E-mail: iva.zverinova@czp.cuni.cz

Univerzita Karlova, Centrum pro otázky životního prostředí

www.czp.cuni.cz

Centrum socio-ekonomického výzkumu dopadů environmentálních politik

www.seepia.cz

T A
Č R

Vytvořeno se státní podporou
Technologické agentury ČR v rámci
Programu Prostředí pro život, projektu
SS04030013 Centrum socio-
ekonomického výzkumu dopadů
environmentálních politik.

SEPIA

Centrum socio-ekonomického výzkumu
dopadů environmentálních politik

UNIVERZITA KARLOVA
Centrum pro otázky životního prostředí

Obsah dotazníkového šetření

Kvótní otázky

- gender
- věk
- vzdělání
- kraj
- velikost místa bydliště

Postoje

- postoje ke změně klimatu
- znalosti o změně klimatu
- uvědomění si důsledků změny klimatu a vnímání zodpovědnosti
- hodnoty

Preference pro politiky

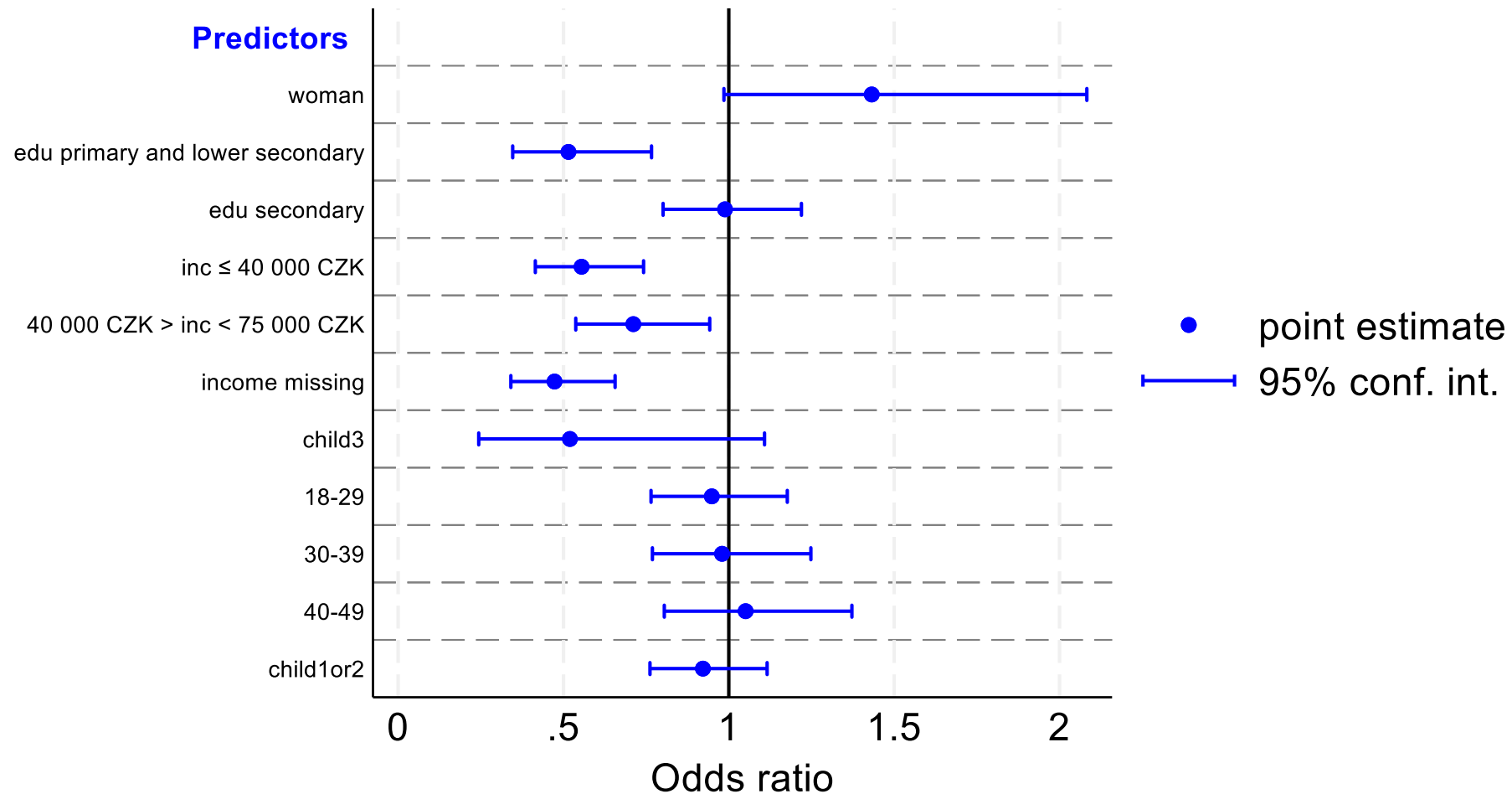
- přijatelnost opatření/ politických nástrojů
- experiment – poskytnutí / neposkytnutí informací o Zelené dohodě / balíčku Fit for 55 s pomocí infografik
- podpora výstavby elektráren,
- ochota změnit chování

Socio-demograf. a chování

- příjem domácnosti
- vlastnictví nemovitosti a vybavení domácnosti
- zaměstnání
- postavení v zaměstnání
- používání internetu
- volba politické strany
- ekologické chování

Do jaké míry byste souhlasil/a či nesouhlasil/a, kdyby nová solární elektrárna byla umístěna na následujících místech? – bývalá skládka $N = 2150$

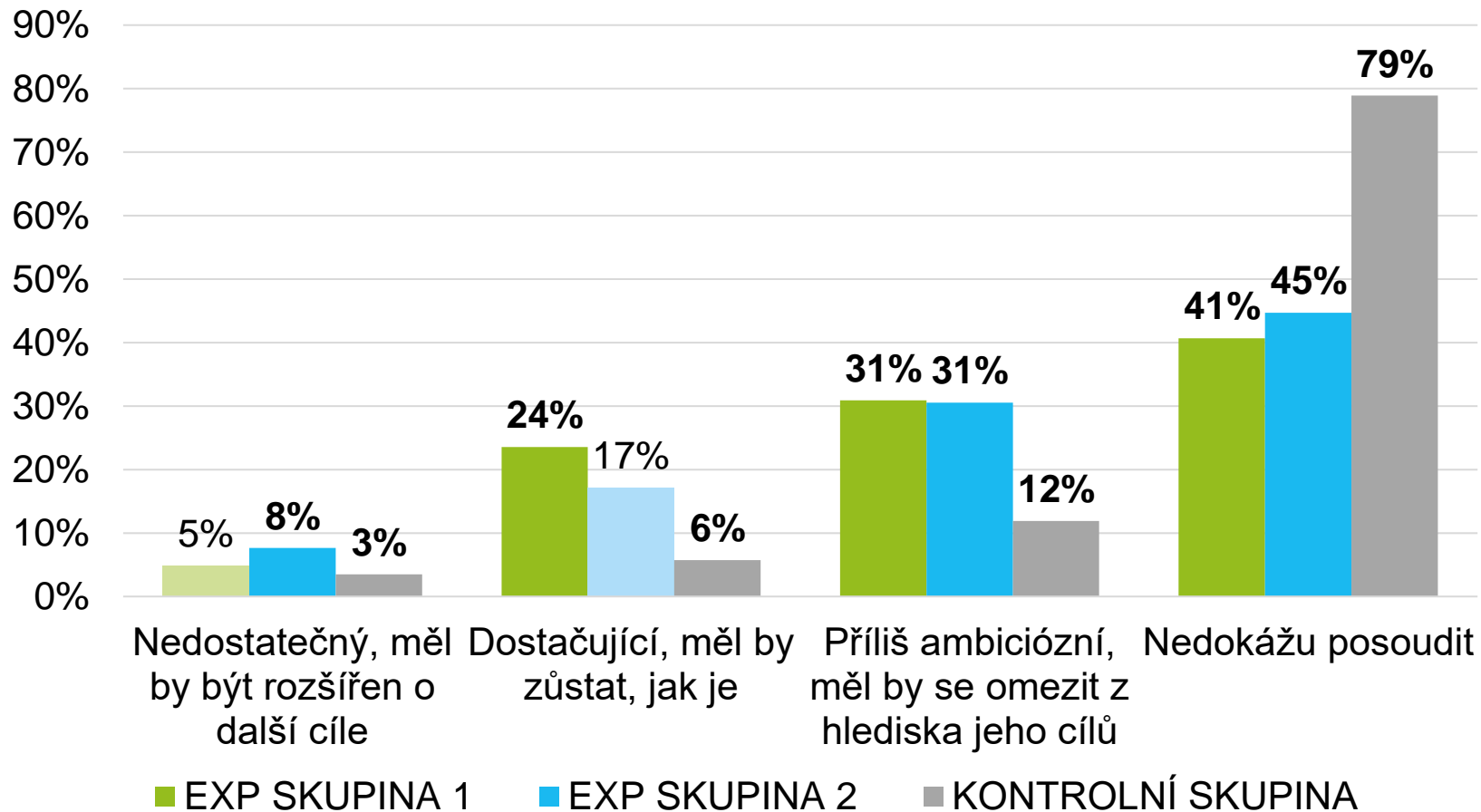
Generalized Ordered Logit Model for New Solar Power Plant Approval - Former Landfill Odds Ratio

Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Postoje k „Fit for 55“

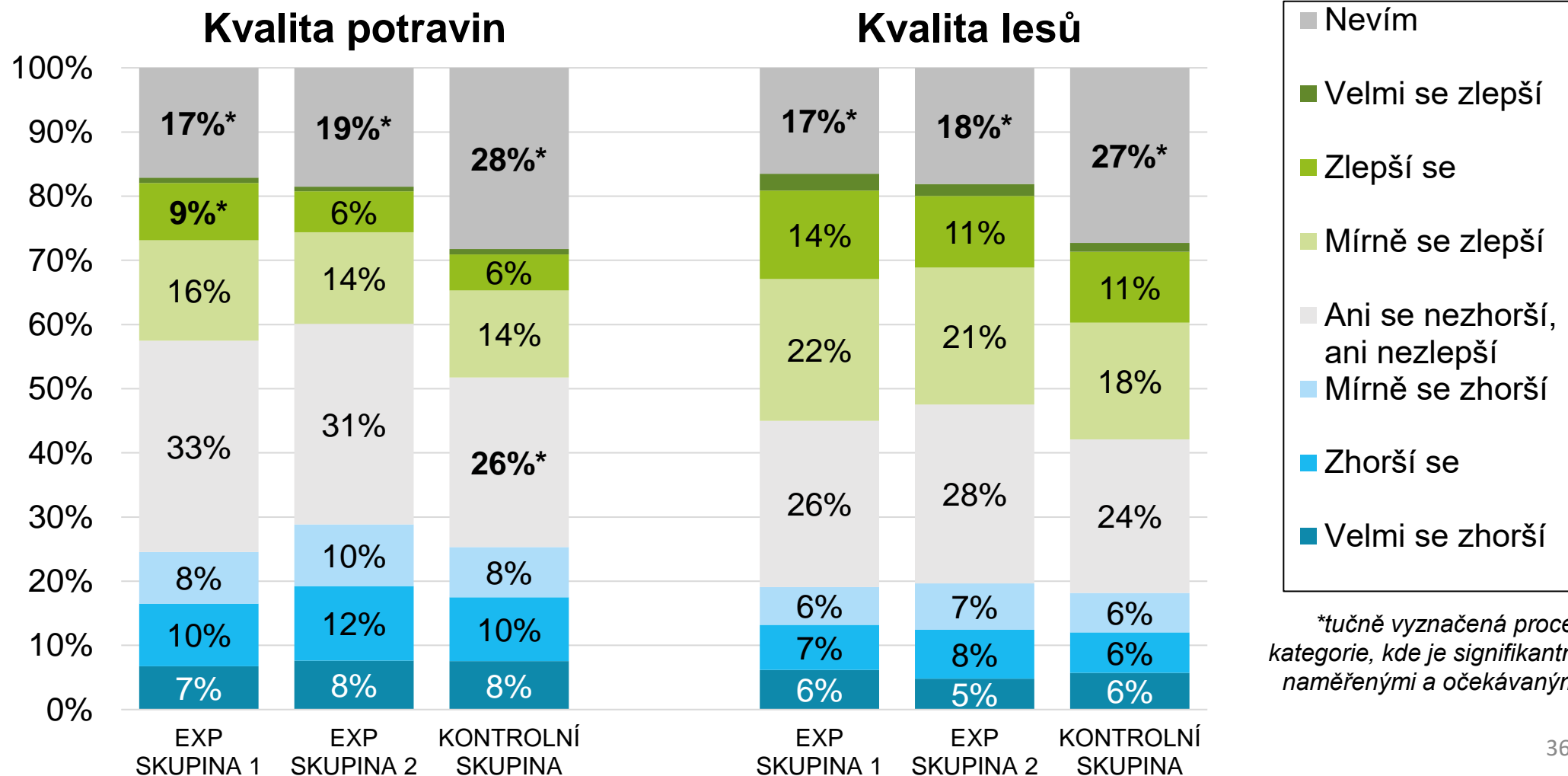
Považujete Balíček „Fit for 55“ za nedostatečný, dostačující, či příliš ambiciózní?

* tmavě zbarvené sloupce označují kategorie, kde je signifikantní rozdíl mezi naměřenými a očekávanými hodnotami
N = 2118

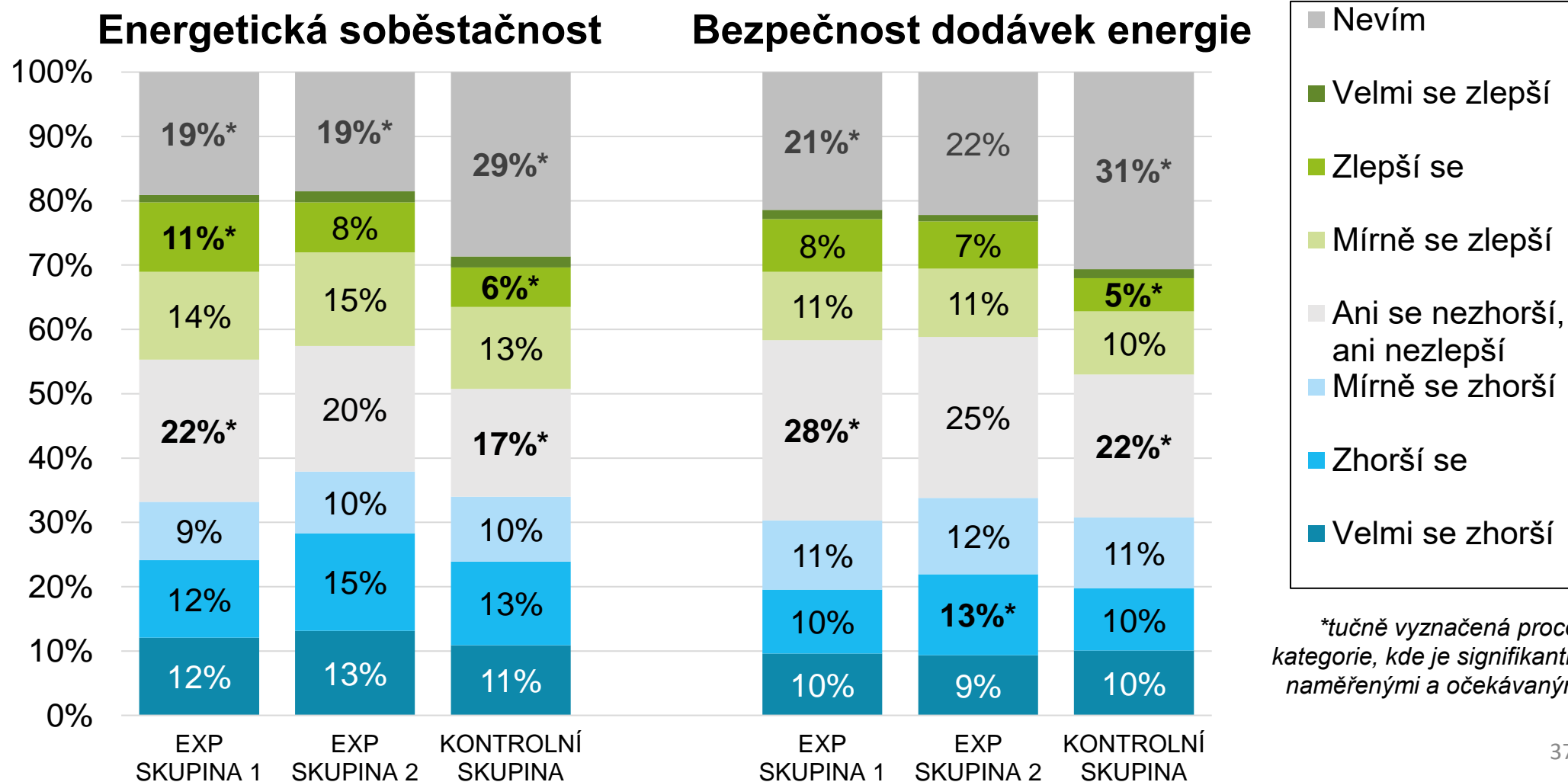
Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Jaké se domníváte, že budou důsledky plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ pro Českou republiku?

Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Jaké se domníváte, že budou důsledky plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ pro Českou republiku?

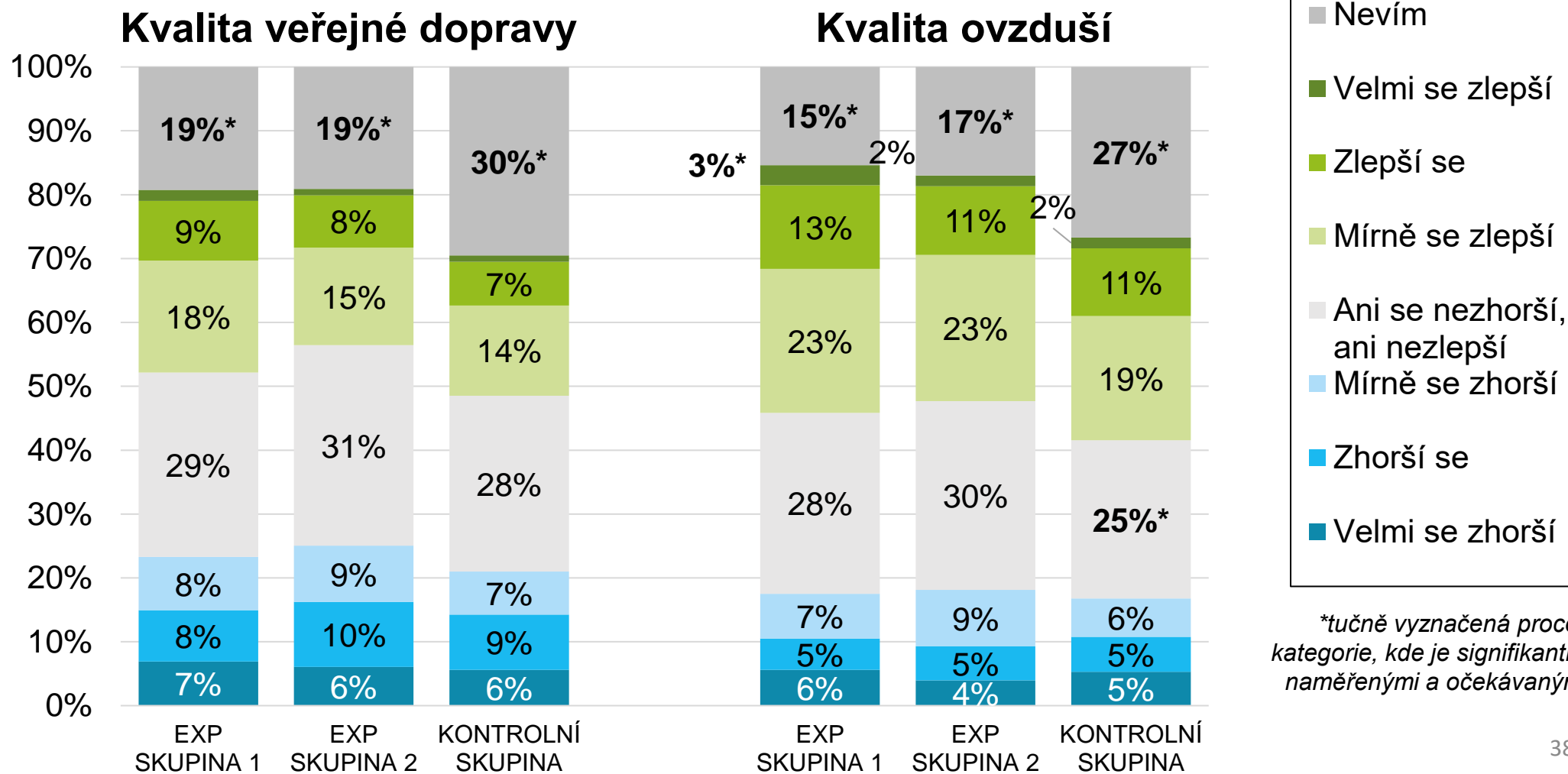

*tučně vyznačená procenta označují kategorie, kde je signifikantní rozdíl mezi naměřenými a očekávanými hodnotami

N = 2118

Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

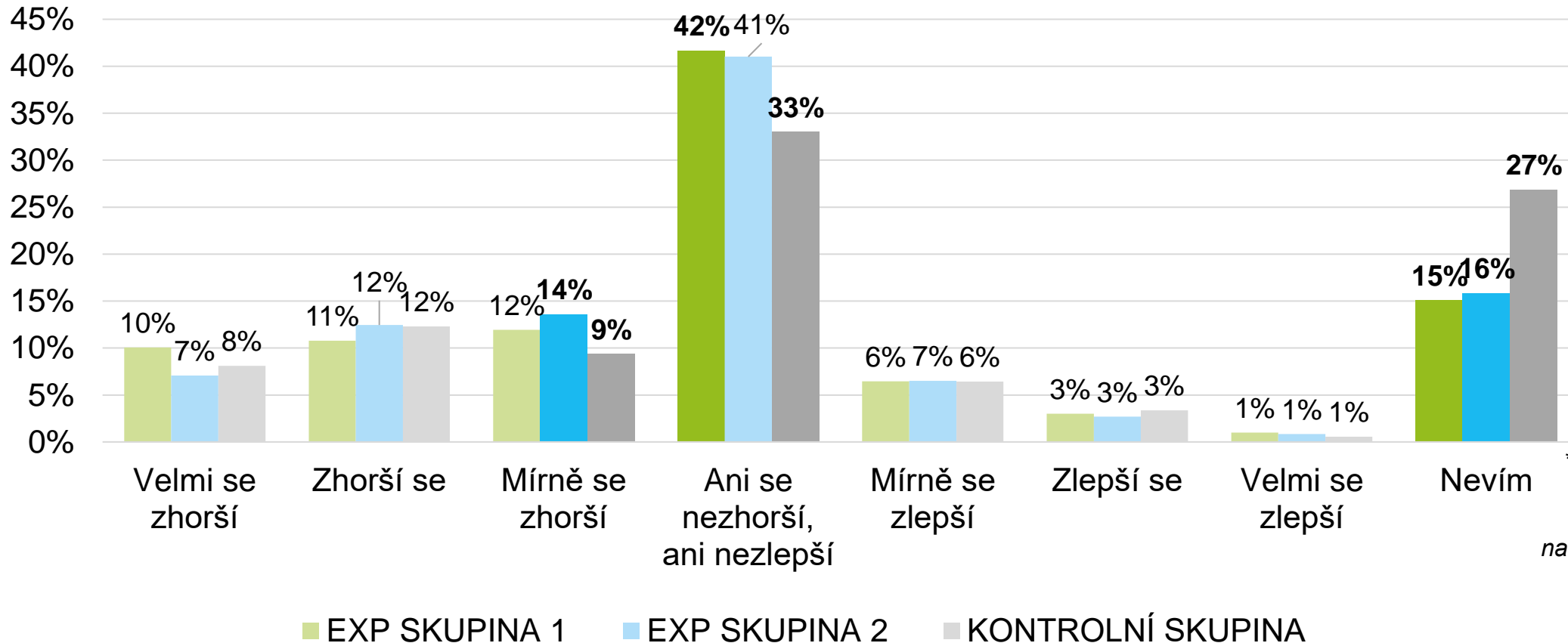
Jaké se domníváte, že budou důsledky plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ pro Českou republiku?

Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

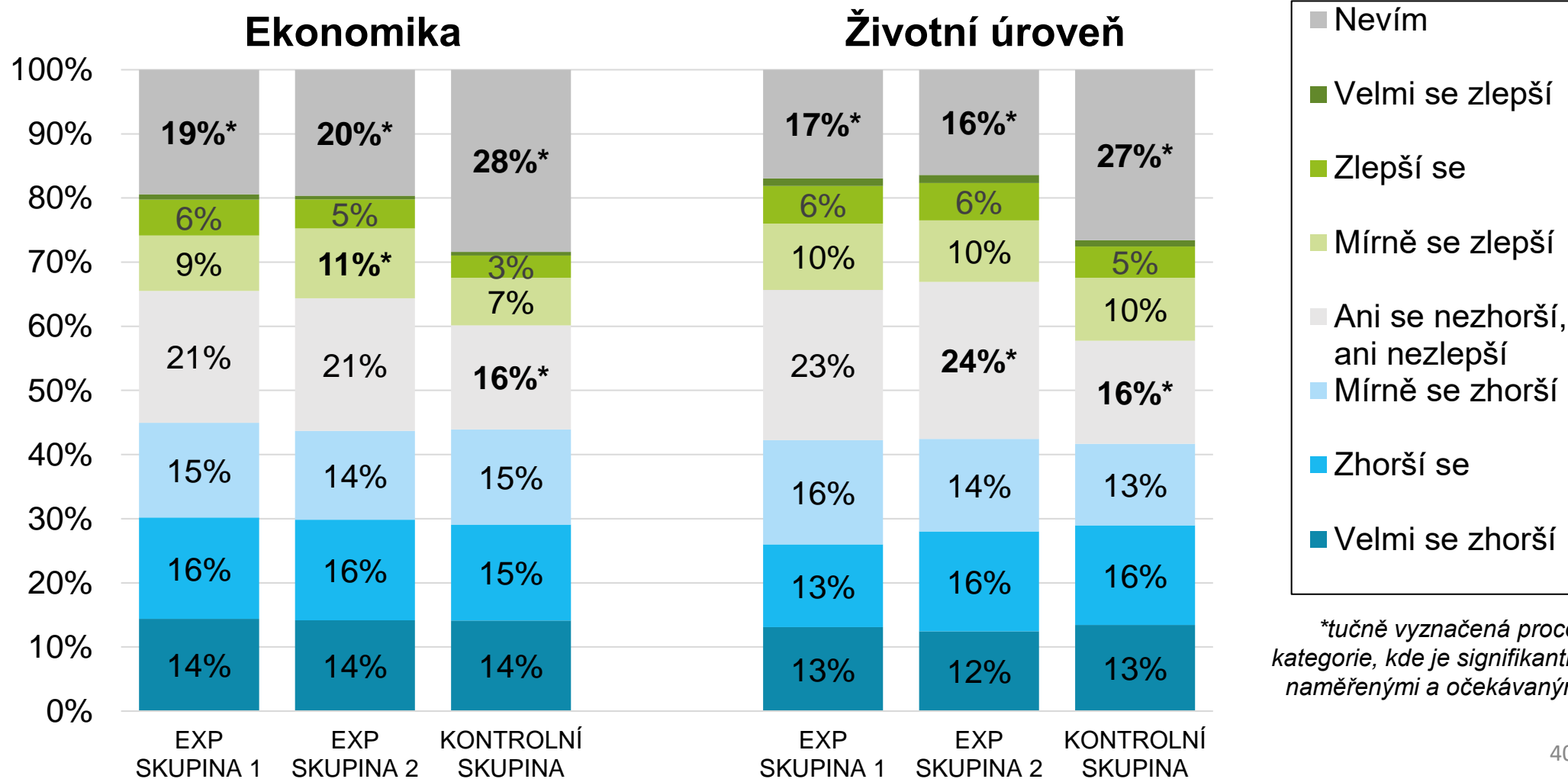
Jaké se domníváte, že budou důsledky plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ pro Vás?

Jak se dopravujete

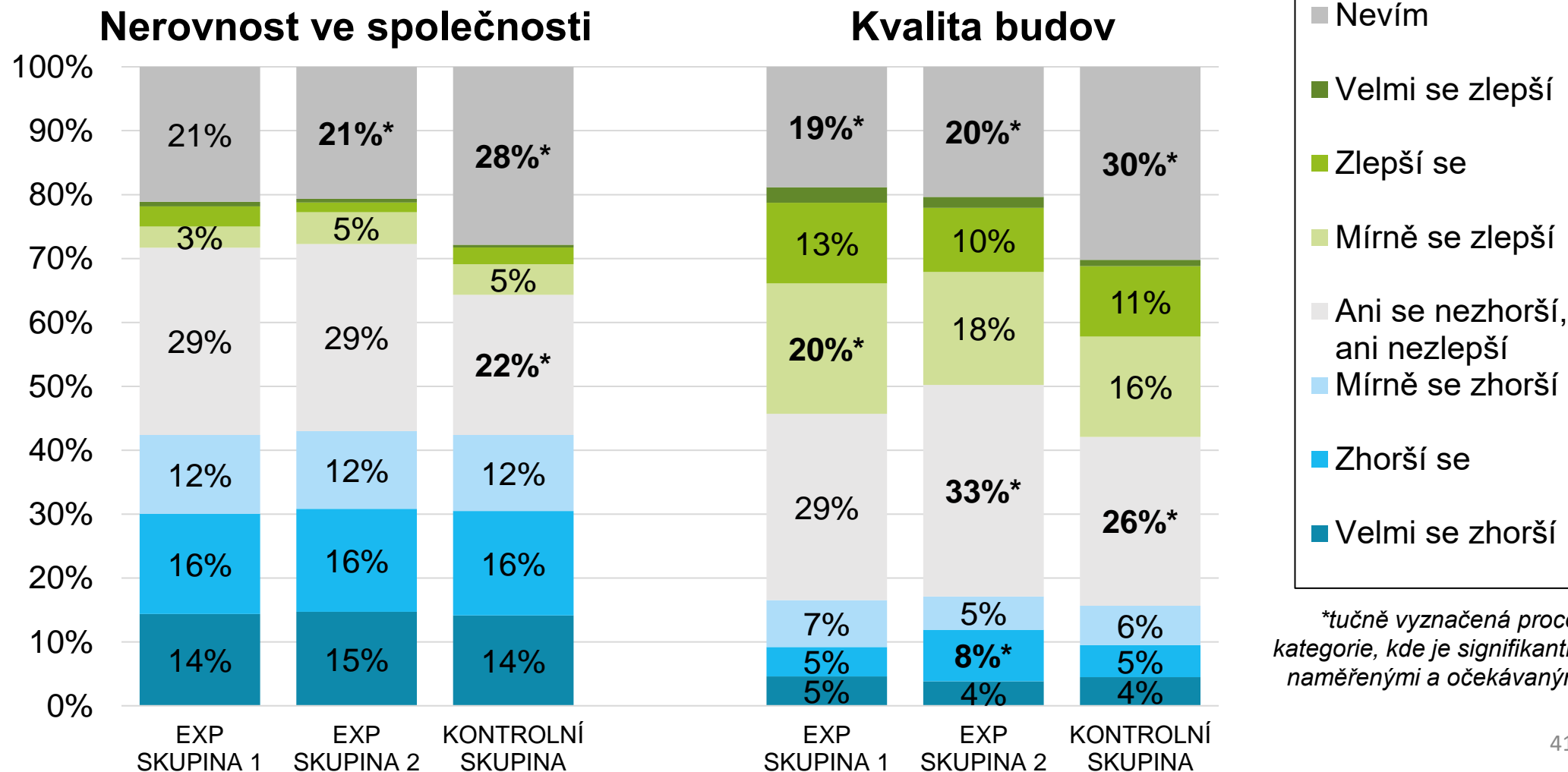
Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Jaké se domníváte, že budou důsledky plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ pro Českou republiku?

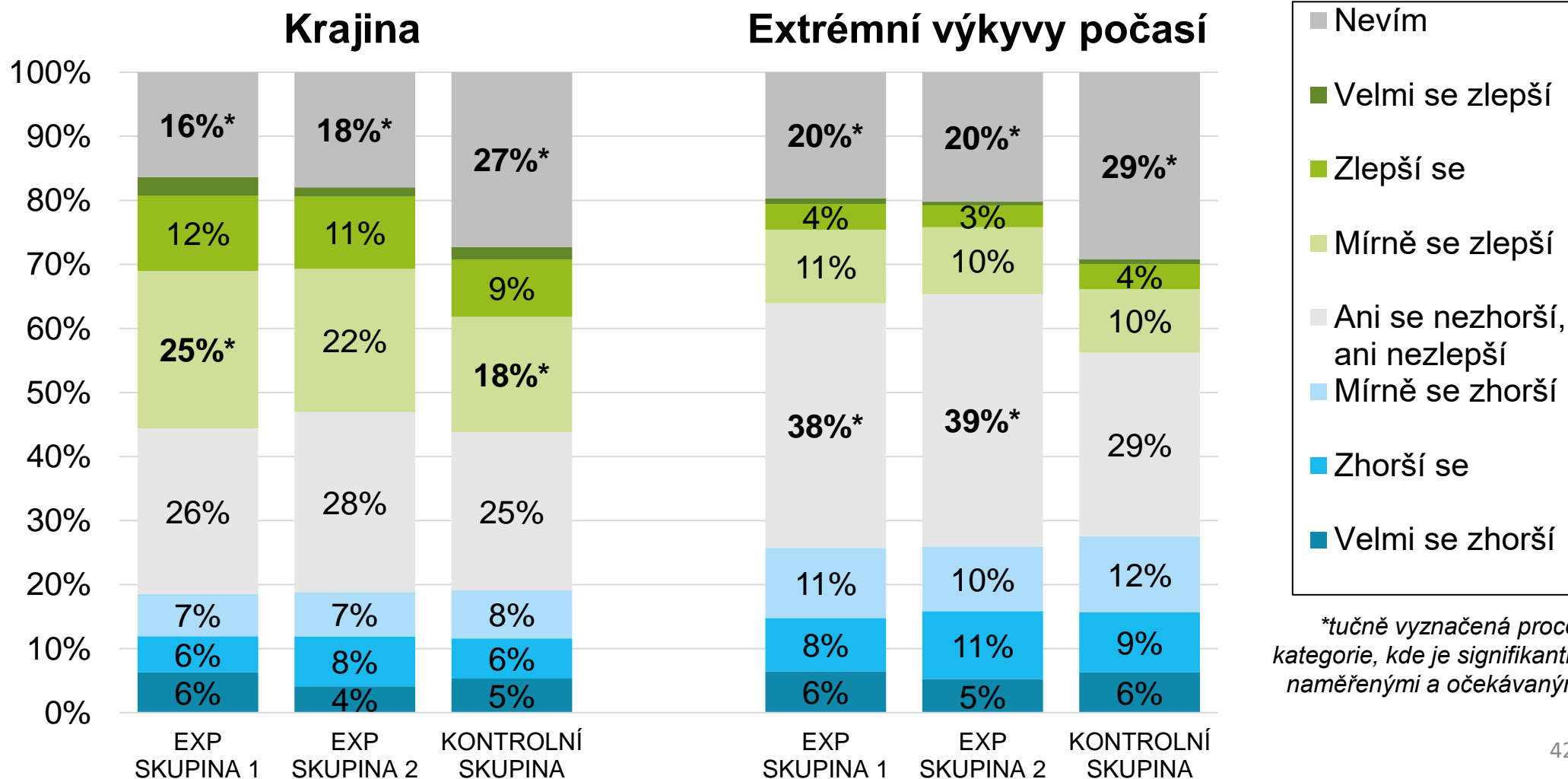
Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Jaké se domníváte, že budou důsledky plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ pro Českou republiku?

Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Jaké se domníváte, že budou důsledky plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ pro Českou republiku?

*tučně vyznačená procenta označují kategorie, kde je signifikantní rozdíl mezi naměřenými a očekávanými hodnotami

N = 2118

Experiment – poskytnutí informací o Zelené dohodě s pomocí infografik

Jaké se domníváte, že budou důsledky plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ pro Českou republiku?

